

**Funktionshinderpolitisk
policy
2019-2022**

Dokumentnamn: Funktionshinderpolitisk policy		Revision: 02
Dokumenttyp: Policy	Dokumentnummer: 2019-00342-6	
Detta dokument gäller för: Region Blekinge	Funktionsområde:	
Dokumentansvarig: Maj-Lis Olsson	Beslut av: Regionfullmäktige	
Beslut datum: 2019-09-04	Nästa revidering: 2022-12-01	

Innehåll

Policy	4
Definitioner	4
Intersektionellt perspektiv	4
Personcentrerad vård.....	4
Funktionsnedsättning	5
Varför en särskild policy?	5
Folkhälsa och jämlik hälsa	5
Kunskapsstyrning.....	6
E-hälsa	6
Mänskliga rättigheter.....	6
Delaktighet och jämlikhet.....	6
Hållbar utveckling.....	6
Region Blekinge	7
Hälsa- och sjukvård	7
Utsatthet för våld och övergrepp	7
Egen försörjning.....	7
Blekinge Folkhögskola.....	7
Kultur	7
Idrott	7
Kollektivtrafik	8
Samverkan	8
Samverkan andra verksamheter och myndigheter	8
Samverkan och samordning	8
Samverkan med organisationer	8
Funktionsstödsrådet	8
Brukarråd.....	8
Samverkan med patient och närstående	8
Information och att komma till tals	8
Anpassat och flexibelt stöd.....	9
Samordnad Individuell Plan, SIP.....	9
Övergångar och samordning.....	9
Föräldraskap, syskon, anhöriga och närstående.....	9

Policy

Syftet med denna policy är att förtydliga de behov av ytterligare personcentrering som olika funktionsnedsättningar kan innebära. God vård och hälsa på lika villkor för hela befolkningen kan ibland kräva stora anpassningar kring enskilda individer.

Policyn omfattar Region Blekinges alla verksamheter med ambitionsnivå relaterat till bland annat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och med följande aktiviteter.

Regionens alla nämnder ska

- Formulera minst ett mål och aktivitet baserat på denna policy i årlig verksamhetsplan
- Informera om policyn i Region Blekinges introduktionsprogram för nyanställda
- Förtydliga behov och eventuell struktur för samverkansforum i verksamhetsnära frågor (brukarråd eller motsvarande) inom respektive nämnd
- Följa upp policyns intentioner regelbundet i samverkan med representanter för brukarorganisationer
- Följa upp i samband med årsredovisning.

Definitioner

Intersektionellt perspektiv

Begreppet intersektionellt perspektiv belyser olika faktorer som samverkar och förstärker varandra på olika sätt. Det innebär att inte enbart fokusera på ett perspektiv, exempelvis funktionsnedsättning – utan även betydelsen av kön, socioekonomi, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller ålder. Förutsättningar för en person med funktionsnedsättning kan även påverkas av t.ex. kön osv.

Det är positivt att individuellt stöd till personer med funktionsnedsättning utvecklas mot att bli mer flexibla och anpassade efter varje individs behov.

Personcentrerad vård

En patient är en person som är mer än sin sjukdom. Personcentrerad vård är inte en metod, utan ett etiskt förhållningssätt som omsätts i värderingar som innebär att se hela personen och dennes livssituation. I tanken behöver vi gå från vad till vem. I dag utgår vården ofta från ett ”vad?” och ser till sjukdom, diagnos och behandling i första hand. Med ett personcentrerat förhållningssätt utgår vi istället från ett ”vem?” och ser hela personen, dennes livssituation, resurser och förmågor. Vi möter en person med en sjukdom och inte en sjukdom hos en person.

Region Blekinge väljer att i denna policy förtydliga de behov av ytterligare personcentrering som olika individer och grupper med funktionsnedsättningar kan ha.

Detta kan innebära att utveckla:

- Tillgänglighet som kan innebära olika åtgärder beroende på vilken funktionsnedsättning det gäller
- Anpassning av besökstidens längd
- Tillgång och metoder för kommunikationsstöd
- Rutiner för Samordnad individuell plan (SIP)
- Former för organisatorisk samverkan med övriga aktörer
- Krav på tillgänglighet och social hänsyn.

Funktionsnedsättning

Världshälsoorganisationens definition av hälsa och funktionshinder (ICF) innehåller beskrivningar avseende kroppsfunktion, kroppsstrukturer, aktivitet, delaktighet och omgivningsfaktorer. Aktivitet och delaktighet har underrubriker som lärande, tillämpa kunskap, allmänna uppgifter och krav, kommunikation, förflyttning, personlig vård, hemliv, relationer, viktiga livsområden, samhällsgemenskap.

Definitionen beskriver den stora bredden av funktionsnedsättningar som kan ge konsekvenser i den enskildes vardag, det vill säga, det uppstår ett funktionshinder.

Socialstyrelsens termbank beskriver att:

- Funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur
- Funktionshinder är en begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Exempel på begränsningar är svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, i sociala relationer, i fritids- och kulturaktiviteter, i utbildning och i demokratiska processer. Det handlar framförallt om bristande tillgänglighet i omgivningen.

I vissa sammanhang används ordet ”funktionsrätt” som en tredje, tillkommande dimension. Tidigare paraplyorganisationen Handikappförbundens Samarbetsorgan (HSO) har bytt namn till ”Funktionsrätt Sverige”. Ordet ”funktionsrätt” beskriver att det är en mänsklig rättighet att fungera i samhället.

Funktionsnedsättningar kan innebära att personen behöver anpassningar, stöd och/eller hjälpmedel:

- För att kunna se, höra eller tala
- För att kunna röra sig och förflytta sig
- För att bearbeta och tolka information, planera och organisera
- På grund av varaktiga medicinska sjukdomar/tillstånd
- För att kunna vara en resurs på arbetsmarknaden.

Varför en särskild policy?

Folkhälsa och jämlik hälsa

All hälso- och sjukvård och tandvård ska vara tillgänglig för alla utan avgränsning vad gäller sjukdom, ålder, kön, etnisk tillhörighet, socioekonomi eller patientgrupp. Det innebär att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt till hälso- och sjukvård samt tandvård som alla andra.

Statistiska Centralbyrån visar i undersökning av levnadsförhållanden från 2014 - 2015 att tio gånger fler personer med funktionsnedsättning skattar sin hälsa som dålig jämfört med övriga befolkningen. Myndigheten för delaktighet följer upp levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning enligt de nationella funktionshinderspoliciska målen. Den nationella uppföljningen 2016 beskriver att paneldeltagare betraktar sin allmänna hälsa som mycket eller ganska dålig och att de någon gång upplevt sig diskriminerade i kontakt med vården¹.

Det finns även exempel på att personer med funktionsnedsättning har sämre tillgång till hälso- och sjukvård än övriga befolkningen, till exempel personer med psykisk funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning som blir sjuka blir också undersökta och behandlade i ett senare skede av sjukdomen. Adekvat vård når inte heller alltid personer med psykisk funktionsnedsättning eller personer med utvecklingsstörning som också har en somatisk sjukdom, vilket kan leda till sämre hälsa.

¹ <http://www.mfd.se/om-mfd/vi-arbetar-med/Uppfoljning-av-funktionshinderspolicen/rivkraft/resultat-fran-rivkraft/rivkraft-11---lss-insatser-och-rattsvasendet/>

Kunskapsstyrning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) skriver i sitt positionspapper Funktionshinder och delaktighet²; ”Forskning om funktionshinder behöver stärkas, särskilt sådan, som har ett socialt perspektiv och inkluderar relationen individ-samhälle, så att forskningen inte begränsas till endast medicinska eller biologiska aspekter.” Personal inom Region Blekinge behöver kunskap om olika funktionsnedsättningar och om skillnader i hälsa. Patienters upplevelser av möten med vården behöver följas upp och användas i syfte att utveckla hälso- och sjukvård samt tandvård och regionens övriga ansvarsområden. Uppföljningen måste anpassas så att alla, oavsett funktionsnedsättning, ges möjlighet att svara.

E-hälsa

Alla ska ha jämlik tillgång till tjänster, service, information, utbildning, turism och kultur mm. Regionens digitala utbud bör, liksom den fysiska och tekniska miljön, utformas så att den är tillgänglig och användbar för alla.

Mänskliga rättigheter

I december 1993 antog FN:s generalförsamling standardregler för att tillförsäkra människor med funktionshinder delaktighet och jämlikhet. Grunden för standardreglerna är bland annat de internationella reglerna om mänskliga rättigheter. Standardreglerna är avsedda att vara normbildande och innebär ett moraliskt och politiskt åtagande från staternas sida att anpassa samhället till människor med funktionshinder. I regeringsformen slås fast att det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av bland annat funktionshinder. I Sverige var den nationella handlingsplanen för handikappolitiken "Från patient till medborgare" en del i utvecklingen för att uppfylla detta åtagande.

Delaktighet och jämlikhet

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska främja, skydda och säkerställa mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen är antagen och gäller i Sverige sedan 2009. Alla lagar och all offentlig verksamhet i Sverige ska följa konventionens artiklar.

Konventionen utgår från grundläggande principer som jämlikhet och icke-diskriminering. Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva ett självständigt liv och delta i samhället på lika villkor som alla andra. Tillgänglighet är en allmän princip i konventionen, när det gäller den fysiska miljön, information och kommunikation. Konventionen bygger på förståelsen att funktionshinder går att förebygga och ta bort genom att förändra i miljö och omgivning.

Personer som har en funktionsnedsättning är konventionens så kallade rättighetsbärare och har de rättigheter som ingår i konventionen. De ska kunna delta helt och fullt i samhället. Det offentliga Sverige som myndigheter, regioner och kommuner är så kallade skyldighetsbärare och är skyldiga att respektera, skydda, uppfylla och främja rättigheterna³.

Hållbar utveckling

Agenda 2030 innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Enligt Agenda 2030 ska undertecknande stater bedriva ett hållbarhetsarbete som tar hänsyn till levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning.

Flera mål i Agenda 2030 har bäring på funktionshinderspolutiska frågor.

- Ingen fattigdom.
- Säkerställa hälsa.
- God utbildning för alla.
- Jämställdhet.

2

https://skl.se/download/18.55ed7ed715ffdf9330b623db/1512026754637/Positionspapper%20Funktionshinder%20och%20delaktighet_171129.pdf

³ <http://www.mfd.se/delaktighet/fns-konvention/>

- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt.
- Minskad ojämlikhet.
- Hållbara städer och samhällen.
- Fredliga och inkluderande samhällen.
- Säkerställa genomförande av agendan och globalt partnerskap.

Region Blekinge

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30, 3 kap 1§ beskriver att ”målet är en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen”. I 8 kap, 7§ beskrivs även habilitering, rehabilitering, hjälpmedel och tolktjänst samt individuell plan. I tandvårdslagen anges mål för tandvården som ”en god tandhälsa och en tandvård på lika villkor för hela befolkningen” vilket ibland kan innebära en förstärkt tandvård. För att uppnå en vård på lika villkor bedömer Region Blekinge att det krävs extra åtgärder för att tillförsäkra gruppen med stora funktionsnedsättningar en vård på lika villkor.

Utsatthet för våld och övergrepp

SKL påpekar även att utsatthet för våld och övergrepp behöver uppmärksammas och synliggöras när det gäller personer med funktionsnedsättning. Kvinnor och flickor med funktionsnedsättning är extra utsatta, både i och utanför hemmet.

Egen försörjning

Den betydligt sämre hälsan hos personer med funktionsnedsättning minskar betydligt möjligheterna till egen försörjning. Region Blekinge ska i sin rekrytering och genom särskilda insatser arbeta för att fler personer med funktionsnedsättning erhåller anställning.

Blekinge Folkhögskola

Skolhuvudmän är skyldiga att ge alla elever en god utbildning så att varje individ utvecklas så långt som möjligt och huvudmännen är skyldiga att genomföra åtgärder för att verksamheten ska vara tillgänglig för elever med funktionsnedsättning. Åtgärderna gäller såväl skolmiljöer som undervisning. Folkhögskolan bör utveckla inkluderande lärmiljöer som kan möta behoven hos kursdeltagare med olika funktionsnedsättningar. Särskiljande undervisningslösningar bör endast vara ett sista alternativ när den ordinarie verksamheten inte kan ge det stöd som kursdeltagaren behöver.

Kultur

Samtliga organisationer som arrangerar publik verksamhet med bidrag via kultursamverkansmodellen och Region Blekinge ska ha information om tillgängligheten till sin publika verksamhet eller sitt arrangemang på sin webbplats, de sociala medier eller fristående evenemangskalendrar som används. Samtliga organisationer som har verksamhetsbidrag via kultursamverkansmodellen och Region Blekinge, och har egen lokal för publik verksamhet ska åtgärda så kallade enkelt avhjälpna hinder i sina publika lokaler. Uppföljning sker vid verksamhetssamtal med de regionala organisationerna.

Idrott

Idrottens värdegrund vilar på fyra fundament: glädje och gemenskap, demokrati och delaktighet, allas rätt att vara med samt rent spel. Allas rätt att vara med innebär att alla som vill ska kunna vara med utifrån sina förutsättningar.

Kollektivtrafik

Region Blekinge ska verka för att länets kollektivtrafik är tillgänglig för alla medborgare som på egen hand eller med hjälp av ledsagare kan ta sig till bussen, båten eller tåget.

Som kollektivtrafikmyndighet ansvarar Region Blekinge för att fordon och informationssystem i den allmänna kollektivtrafiken är anpassade under hela färden för resenärer, som på egen hand eller med hjälp av ledsagare kan ta sig till bussen eller tåget. I Blekingetrafikens bussar och tåg finns olika hjälpmedel för människor med funktionsnedsättningar. För resenärer med speciella behov av ytterligare tillgänglighetsanpassning finns färdtjänst och riksfärdtjänst. Region Blekinge utreder och prövar tillstånd för denna trafik.

Samverkan

Samverkan andra verksamheter och myndigheter

Samverkan och samordning

De verksamheter som har samma patienter aktuella bör följa upp rutiner och åtgärda avvikelser som försvårar kontakten med vården, särskilt med hänsyn tagen till personer med funktionsnedsättningar.

Samverkan med organisationer

Funktionsstödsrådet

Rådet är ett organ för samverkan och samråd mellan Region Blekinges politiska nivå och funktionshinderorganisationer i Blekinge.

Brukarråd

Socialstyrelsen skriver om brukarinflytande i vägledningen ”Att ge ordet och lämna plats⁴”.

Brukarperspektivet är en viktig del i en evidensbaserad praktik (EBP) där tre kunskapskällor vägs samman – den bästa vetenskapliga kunskapen om insatsers effekter, den professionelles expertis och brukarens erfarenheter och förväntningar. Brukarinflytande innebär att införa nya arbetssätt inom vård och omsorg. Socialstyrelsen beskriver följande förutsättningar för brukarinflytande; En hållbar struktur, kunskap om olika grupper av ”brukare”, bemötande och helhetssyn, göra maktrelationer synliga, attityd av förändringar, förankring och samverkan samt tillgänglighet. Policyns målsättning är att samverkan i allt större utsträckning sker i så kallade brukarråd eller motsvarande.

Dessa möten med företrädare från verksamheten och de brukarorganisationer som berörs av just den verksamheten. Huvudsyftet är att skapa förutsättningar för dialog på en nära verksamhetsnivå. Det kan finnas fog för att följs upp dels verksamhetsnära, dels på en övergripande nivå.

Samverkan med patient och närstående

Personal inom hälso- och sjukvård behöver ha kunskap om olika funktionsnedsättningar och om skillnader i hälsa. De behöver också kunskap om att möta patienter med olika behov.

Information och att komma till tals

Rätten att komma till tals, framföra sina åsikter och påverka sitt eget liv är en viktig princip vid individuella stöd. Det är viktigt att barn, unga och vuxna blir delaktiga och respekterade utifrån sina egna behov och intressen samt den personliga integriteten. All information ska vara anpassad till mognad, språk och funktionsnedsättning och den som ger informationen måste förvissa sig om att individen har förstått. Målet är en välinformerad patient.

⁴ <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-5-5>

Anpassat och flexibelt stöd

Det är viktigt att allt stöd utformas utifrån varje individs vilja och behov samt stärker varje persons delaktighet och tilltro till den egna förmågan. Många personer med funktionsnedsättningar behöver inte något individuellt stöd men för andra är individuellt stöd helt avgörande för deras möjligheter att delta i samhällslivet på samma villkor som andra.

Samordnad Individuell Plan, SIP

SIP är en samordning av stödinsatser tillsammans med den enskilde. Alla som upptäcker behov av samordning ska kalla till SIP oavsett om det är inom kommun eller region. Vanligen är det bäst med tidig samverkan och att därför föreslå en SIP som förtydligar vad varje huvudman ska göra samt vem som har ansvar för vad. För patienter med funktionsnedsättningar bör det alltid övervägas om en SIP ska erbjudas. För personer med funktionsnedsättning som inte är i sysselsättning kan det till exempel vara viktigt att kalla även en representant för Arbetsförmedlingen till en SIP.

Övergångar och samordning

För hälso- och sjukvården och dess specialistverksamheter är övergångar mellan olika vårdenheter ofta en utmaning när det gäller kontinuitet och kvalitet. Det krävs samarbete och samordning för att skapa bryggor mellan den avlämnande och mottagande verksamheten.

Föräldraskap, syskon, anhöriga och närstående

Anhörigstödet ska underlätta den anhöriges vardag – fysiskt, psykiskt och socialt. Stödet ska bidra till en ökad livskvalité och välbefinnande för hela familjen samt att minska stress och andra påfrestningar. Anhörigstöd kan vara många olika insatser som direkt eller indirekt riktar sig till den som ger stöd eller vård till en närstående, exempelvis syskon.